משחרב [א] בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור מאי טעמא מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד לא הוה עומר האיר מזרח [ב] מתיר והשתא דאיכא עומר עומר מתיר ואי סלקא דעתך למצוה משום מצוה ליקום ולינזור אמר רב נחמן בר יצחק רבן יוחנן בן זכאי [ג] בשיטת רבי יהודה אמרה דאמר מן התורה אסור שנאמר [1] עד עצם היום הזה [ד] עד עיצומו של יום וקסבר [ה] עד ועד בכלל ומי סבר לה כוותיה והא מיפלג פליג עליה דתנן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור א"ר יהודה והלא מן התורה הוא אסור [ו] דכתיב עד עצם היום הזה רבי יהודה הוא דקא טעי הוא סבר רבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר ולא היא מדאורייתא קאמר והא התקין קתני מאי התקין דרש והתקין רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אכלי חדש באורתא דשיתסר נגהי שבסר קסברי [ז] חדש בחוצה לארץ דרבנן ולספיקא לא חיישינן ורבנן דבי רב אשי אכלו בצפרא דשבסר קסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא ורבן יוחנן בן זכאי מדרבנן [ח] קאמר וכי תקין ליום הנף לספיקא לא תקין אמר רבינא [א] אמרה לי אם אבוך לא הוה אכיל חדש אלא באורתא דשבסר נגהי תמניסר דסבר לה כר' יהודה וחייש לספיקא: **מתני'** העומר היה מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש [ד ב] אין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר אם הביא פסול קודם [ג] לשתי הלחם לא יביא [ט] אם הביא כשר: **גמ'** יתיב רבי טרפון וקא קשיא ליה מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם אמר לפניו יהודה בר נחמיה לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו אצל הדיוט תאמר קודם לשתי הלחם שהותר מכללו אצל הדיוט שתק רבי טרפון צהבו פניו של [ו] רבי יהודה בן נחמיה אמר לו רבי עקיבא יהודה [ז] צהבו פניך שהשבת את זקן תמהני אם תאריך ימים אמר רבי יהודה ברבי אלעאי אותו הפרק פרס הפסח היה כשעליתי לעצרת שאלתי אחריו יהודה בן נחמיה היכן הוא ואמרו לי נפטר והלך לו אמר רב נחמן בר יצחק לדברי יהודה בן נחמיה [ח] נסכים ביכורים שהקריבם קודם לעומר כשירין פשיטא מהו דתימא התם הוא דהותר מכללו אצל הדיוט אבל הכא דלא הותר מכללו לא קמ"ל כל שכן הכא דלא איתסר כלל (סד"ר הנצ"א גל"י פ"ל סימן): בעי רמי בר חמא שתי הלחם מהו שיתירו שלא כסדרן היכי דמי כגון דזרעינהו בין העומר לשתי הלחם וחליף עלייהו שתי הלחם ועומר מאי כסדרן שריין שלא כסדרן לא שריין או דלמא שלא כסדרן נמי שריין אמר רבה ת"ש [2] ואם תקריב מנחת ביכורים [ט] במנחת העומר הכתוב מדבר מהיכן באה [ה] מן השעורין אתה אומר מן השעורין או אינו אלא מן החיטין רבי אליעזר אומר נאמר אביב במצרים ונאמר אביב לדורות מה אביב האמור במצרים שעורין אף אביב האמור לדורות שעורין [ט] ורבי עקיבא אומר מצינו יחיד שמביא [ו] חובתו מן החיטין וחובתו מן השעורין [יא] וציבור שמביאין חובתן מן החיטין מביאין חובתן מן השעורין ואם אתה אומר [יב] בא מן החיטין לא מצינו ציבור שמביא חובתו מן השעורין דבר אחר אם אתה אומר עומר בא מן החיטין אין שתי הלחם ביכורים ואם איתא דשתי הלחם שלא כסדרן [יג] שריין משכחת לה דמקריב עומר מהנך דאשרוש קודם לשתי הלחם [יד] ובתר העומר דאשתקד ושתי הלחם מהנך דאשרוש קודם לעומר [טו] דהשתא ובתר שתי הלחם דאשתקד מי סברת

בכורים

והתנן **משחרב** כו'. ואמרינן מאי טעמא כו': **אמר רב נחמן רבן יוחנן בשיטת רבי יהודה אמרה דאמר מן התורה הוא אסור**. לאחר חורבן ולאו משום גזירה שמא יבנה: **עצם**. עצמו של יום: **קסבר חדש** [טז] **חוצה לארץ דרבנן ולספיקא**. שמא לאמר יהיה ששה עשר לא (א) [יז] חיישינן: **רבנן דבי רב אשי**. בעו לאמתוני עד שיאיר מזרח: [יח] **בצפרא דשיבסר**. דאי נמי שיתסר הוא הרי התיר האיר המזרח: **דקסבר חדש בחוצה לארץ דאורייתא**. הלכך חיישינן לספיקא ולא אכלי מאורתא ובצפרא אכלי ליה ולא חיישינן לתקנת רבן יוחנן בן זכאי משום דגזירה דרבנן היא שמא יבנה כו' [יט] [ו] וחשו רבנן למיגזר ביום הנף גופיה ולספיקא לא תקנו להמתין כל היום: [כ] **וסבר לה כרבי יהודה**. דאמר כל יום הנף אסור מן התורה [ז] וחדש [כא] אסור בחוצה לארץ דאורייתא הלכך חייש לספיקא להמתין כל היום: **מתני'** [כב] **מנחות**. מנחת סוטה: [ח] [מנחת בהמה]. מנחת נסכים [ט] [של בהמה]: **קודם לשתי הלחם לא יביא**. מנחות משום דגבי שתי הלחם כתיב מנחה חדשה [י] שתהא חדשה לכל המנחות והביכורים כדמפרש בפ' כל קרבנות (לקמן פג:): **ואם הביא כשר**. בגמ' מפרש טעמא: **גמ' מה בין קודם העומר לקודם שתי הלחם**. כלומר מאי שנא גבי עומר דאם הביא פסול וגבי שתי הלחם אם הביא כשר: **צהבו פניו**. שמח: **פרס הפסח**. שתי שבתות קודם הפסח דתניא (פסחים דף ו.) שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום רשב"ג אומר שתי שבתות. [כ] על שם ששתי שבתות הוי ל' יום [כג] פרוס קרי להו לשון פרוסה: [כד] **נסכים ביכורים**. מיין שביכר קודם לעומר והקריבם כשרין: **לדברי רבי יהודה בר' נחמיה**. דאלי טעמא בהותיל ומותרין להדיוט הני נמי מותרין להדיוט [ל] קודם לעומר דעומר אינו [כה] אוסר אלא מין דגן ולא יין והא דקתני מתני' ואם הביא פסול לאו אביכורים דפירות האילן קאי: **מהו דתימא התם**. גבי מנחות קודם לשתי הלחם הוא [כו] אם הביא כשר: **משום דהותר מכללו**. שנאסר להדיוט קודם לעומר והותר לאחר העומר אבל הכא דלא הותר מכללו להדיוט שהרי מעולם לא נאסר אימא לא: **מהו שיתירו שלא כסדרן**. [כז] למקדש היכי דחליף עלייהו שתי הלחם קודם לעומר: **מביאין חובתן מן השעורים**. עומר: **אין שתי הלחם ביכורים**. [ל] [כח] שהרי תקרב למזבח מחיטי שנה זו ורחמנא קרינהו בכורים דכתיב [מ] וביום הבכורים: **ואם איתא דשלא כסדרן שריין משכחת לה**. דבא עומר מן החטים והוו להו שתי הלחם בכורים כגון דזרע באייר [כט] דאשרוש קודם לשתי הלחם דאשתקד ושתי הלחם דהנך דזרע בתמוז דאשרוש קודם לעומר דהאידנא ולבתר שתי הלחם דאשתקד דהוו להו ביכורים לכל חטים דתלו [ל] בהם דהא לא קרוב מהנך חטין דתלו בשתי הלחם דהאידנא דהנהו חטין דאתא עומר מינייהו שרינהו שתי הלחם דאשתקד [לא] והאי עומר אתא מינייהו והנך שתי הלחם דהשתא הוו בכורים לכל [לב] מנחות הבאות מאותן חטים שבאין להתיר (ב) אלא מדלא אמר הכי [נ] שמע מינה אכתי לא אישתרי [לג] עומר הנך חטין דהנך שתי הלחם דאישתקד [ס] (לא) [ע] שרו להו ואי הוה אתי עומר מינייהו אישתכח דאכל [לד] בפסח מהנך חיטי דתלו בשתי הלחם דהאידנא ולא הוו ביכורים: **מי סברת**. האי דבעינן שתי הלחם:

בכורים

בשיטת רבי יהודה אמרה. דאמר מן התורה היא דאסורה מדוחק קושיא אחרת תירץ כן רב נחמן דבסוף לולב הגזול (סוכה מא.) דפריך התם מהלכות היום ולהכי לישתרי ועוד מאי התם דאכלי בלילה או סמוך לשקיעת החמה ורבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דהכא לא מנו סברי כההוא שינויא ותימה מנא להו לרבי יוחנן ולרבי שמעון בן לקיש דפליג שום תנא עליה דרבי יהודה דקאמרי אף בזמן שבית המקדש קיים האיר המזרח מתיר: **קסבר** חדש בחוצה לארץ דרבנן. דפליגי תנאי בספ"ק דקידושין (דף לז.): **לא** אם אמרת קודם לעומר וכו'. תימה דנקט האי לישנא דהוה ליה למימר קודם לעומר אסור משום דבעינן ממשקה ישראל (יחזקאל מה) ונראה דרבי טרפון נמי לא איסתמיטתיה האי טעמא אלא דקשיא ליה מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם ויליף קודם לשתי הלחם מקודם לעומר ולהכי מהדר ליה כהאי לישנא לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו:

והאמר

עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פ"י מהל' מאכלות אסורות הל' ב טוש"ע א"ח סימן תפט סעיף י ויו"ד סימן רצג סעיף א:

לז ב מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הלכה טו ופ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל' יז:

לח ג מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל' יט והוא ספק:

ד [מיי' שם הלכה יא]:

◆

תורה אור השלם

1. וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם: ויקרא כג יד

2. וְאִם תַּקְרִיב מִנְחַת בִּכּוּרִים לַיי אָבִיב קָלוּי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל תַּקְרִיב אֵת מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ: ויקרא ב יד

◆

מוסף רש"י

מהרה יבנה בית המקדש. ויחזור דבר לאיסורו דהשתא קרינא ביה עד הביאכם ולא הוו נכיני במורעתו לאכול כשאיר המזרח מדין תורה, אתיא לאיכל נמי בבנייני ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו וכו' (סוכה מא.). **קודם לשתי הלחם לא יביא.** דאמרינן בתו"כ קרבן ראשית (ויקרא ב) שיהא ראשית לכל המנחות, ומנין אף לביכורים ת"ל (שמות לד) בכורי קציר חטים (לעיל ה:). שתי הלחם של עצרת מתירין הכלת ביכורים, דביכורים איקרי, דכתיב (במדבר כח) וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה וגו' (פסחים לו:). **נאמר אביב במצרים.** כי השעורה אביב (לקמן פד. המתי'). **יחיד שמביא חובתו מן החיטין.** מנחת חוטא. **וחובתו מן השעורים.** מנחת קנאות (שם). **וציבור שמביא חובתו מן החיטין.** שתי הלחם (שם).

◆

שיטה מקובצת

[א] מזרח מתיר: [ב] בשיטת ר' יהודה אמרה. וא"ת מאי שני כ"ש דקשה טפי מכולהו תנאי דמתני' משמע דסברי כל היום אסור מן התורה וי"ל כיון דאוקימנא טעמא דהכא בעד ועד בכלל תו לא קשה דאשכחנא תנאי בעלמא דסברי עד ולא עד בכלל ואינהו כהני תנאי סברי. תר"ח: [ג] הזה עצם עצמו של: [ד] אסור שנאמר: [ה] מדרבנן תקין: [ו] של יהודה תיבת רבי נמחק: [ז] עקיבא יהודה יהודה: [ח] לדברי יהודה בן נחמיה נסכי בכורים שהקריב קודם לעומר כשרים. ומתניתין דקתני גבי מנחות בכורים ואם הביא פסול בבכורים של תבואה מיירי שצריכים להתיר משל עומר: [ט] רבי עקיבא אות ר' נמחק: [י] שמביא נדבתו מן החטים וצבור שמביאין נדבתן מן החטים יחיד שמביא: [יא] השעורין צבור: [יב] אומר עומר בא: [יג] שלא כסדרן נמי שריין אמאי אין שתי הלחם בכורים: [יד] תיבות ובתר העומר דאשתקד נמחק: [טו] תיבות דהשתא ובתר שתי הלחם דאשתקד נמחק: [טז] חדש בחוצה: [יז] לא חיישי רבנן ולא בעינן לאמתוני עד שיאיר המזרח דשיבסר: [יח] אכלי בצפרי: [יט] יבנה כו' וכי חיישי רבנן: [כ] דסבר: [כא] וחדש בחוצה: [כב] תיבות מנחות מנחת סוטה (מנחות) נמחק: [כג] יום קרי להו פרוס: [כד] נסכי בכורים. נסכים: [כה] אינו אוסר: [כו] הוא דאם: [כז] כסדרן במקדש חלוף עלייהו שתי הלחם ועומר ומבעיא ליה כי מצי לאקרובי מינייהו מנחות קודם לשתי הלחם בהוא הס"ד ומה"ד אביב במצרים. כי השעורה אביב: הס"ד ומה"ד יחיד שמביא חובתו מחטים. מנחת חוטא אינו בא אלא מחטים דכתיב בה סולת: הס"ד ומה"ד וחובתו מן השעורים. מנחת (חוטא) [קנאות]: הס"ד ומה"ד צבור שמביאין חובתן מן החטים. שתי הלחם: [כח] בכורים. שהרי קרב למזבח: [כט] באייר וזרע בתמוז ומקריב עומר הבא מהנך חטים דזרע באייר: [ל] דתלו בהו דהא לא קרב העומר: [לא] דאשתקד דהוה ליה בכורים להאי עומר דאתא: [לב] לכל המנחות: [לג] לא אישתרו חטין דקודם שתי הלחם דאשתקד והנך שתי הלחם דהאידנא לא שרי להו דאכתי לא אתו ואי הוה: [לד] א) דאכל מזבח מהנך הלחם בכורים:

מסורת הש"ס

א) סוכה מא. ר"ה לא., ב) [ברכות כו: וש"נ], ג) [לקמן פד.], ד) לעיל ה:, ה) [לקמן פד.], ו) צ"ל וכי חשו כו'. נ"ק, ז) צ"ל יותר תוך לארץ אסור דאורייתא כו'. נ"ק, ח) נ"ק, ט) [ויקרא כג], י) צ"ל ושל שם. נ"ק, כ) צ"ל דקודם לעומר אינו אסור כו'. נ"ק, ל) צ"ל שהקריב למזבח כו'. נ"ק, מ) [במדבר כח], נ) צ"ל ש"מ אכתי לא אישתרי הנך חטים כיון דהנך שתי הלחם דהאידנא לא שרי להו כו'. נ"ק, ס) מהרש"ק מ"ז, ע) בפ"ל: דהנך שתי הלחם דהאידנא לא.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קסבר חדש וכו' לא חיישי רבנן הס"ד ואח"כ מ"ה אכלו בצפרא דשיבסר ולא בעינן לאמתוני רק עד שיאיר מזרח דשיבסר דאי נמי שיתסר: (ב) ד"ה ואם איתא וכו' שבאים להתיר שתי לחם אלו אלא מדלא אמר הכי ש"מ אכתי לא אישתרי חטין דעד הנך שתי הלחם דהאידנא לא שרי להו ואי הוה אתי כו' כצ"ל:

◆

גליון הש"ס

מתני' אם הביא כשר. עי' בירושלמי חלה על מתני' פ"ד מ"י הובא בר"ש שם:

◆

רבינו גרשום

היום: ואי ס"ד למצוה הוא דבעי להמתין שלא יאכלו חדש ביום ט"ז עד שיקרב העומר אבל אין עומר מעכב משום דאין בו חיוב אלא מצוה ליתי רבן יוחנן בן זכאי ולגזור שיהא יום הנף כולו אסור אלא ש"מ מדגזר דהבאת עומר מעכב: אמר רב נחמן בר יצחק לעולם קסבר למצוה ולא לעכב ואמאי גזר רבי יוחנן משום דבשיטת ר' יהודה (סברא) [אמרה] דמן התורה אסור יום הנף כשאין בהמ"ק קיים: והא התקין קתני דמשמע דלא סבר דמדאורייתא אסור מאי התקין דרש תורה והתקין: ולספיקא דלמא עיברו ב"ד לאדר שעשאוהו מלא והוי יום שבסר שיתסר לא חיישי אלא (אי) [אמרינן דלא] עיברוה הלכך שיתסר דהוי יום הנף לא הוו אכלי בחוצה לארץ יום שבסר אכלי (מן) [אפילו] הלילה: אכלי בצפרא דשבסר ומ"ט לא אכלי באורתא דשיתסר דנגהי שבסר דחדש בחו"ל דאורייתא וחיישי לספיקא דלמא עבורה לאדר והוי שבסר שתסר ולצפרא אכלי דסברי דהאיר מזרח מתיר וריב"ז לא תקין דליהוי יום הנף כולו אסור אלא לי"ו והאי אבל לשבסר ספק שתסר לא תקין: סבר לה כרבי יהודה דאמר מן התורה הוא אסור: אין מביאין מנחה ובכורים של חטים: ומנחת בהמה היינו נסכים קודם לעומר: מה בין קודם לעומר מאי שנא [קודם לעומר] דפסול: שהותר מכלל איסור חדש אצל הדיוט במדינה: לדברי יהודה בן נחמיה דדריש שהותר מכללו: ונסכים בכורים מיין חדש דהיינו בכורים דפירות שהקריבם קודם לעומר כשר (שהקריבם דעומר קאמר) דלכולי עלמא בעינן שתהא שתי הלחם קודם לכל מנחות וביכורים דפירות וכ"ש עומר שיהא קודם להם דהכי אמרינן בפ' כל הקרבנות הצבור מנין שתהא קודם לנסכים ופירות האילן וכו' אלא כיון דיהודה בן נחמיה מכשיר כשהביא קודם שתי הלחם משום דהותר מכללו משום הכי קאמר לדברי יהודה בן נחמיה כ"ש הכא דפירות דחדש לא אתסר כלל באכילה קודם לעומר: מאי כסדרן שריין שתי הלחם כי חליף על התבואה עומר ברישא והדר שתי הלחם שריין להתיר חדש במקדש: או דלמא שלא כסדרן נמי כי חליף עליה שתי הלחם והדר עומר אין צריך שתי הלחם אחר להתיר אלא הנהו שתי הלחם דהוו קודם עומר שריין כאילו הוו לאחר עומר: אביב במצרים כי השעורה: יחיד שמביא חובה מן החיטים מנחת חוטא: וחובה מן השעורים מנחת קנאות ואי ס"ד שלא כסדרן נמי שריין חדש במקדש משכחת לה בשתי הלחם הוו בכורים אע"ג דעומר בא מן החטים כגון דמקריב עומר מהנך דאשרוש וכו' ואי שלא כסדרן לא שריין אלא כסדרן כי מייתי עומר מן החטים לא שרי עומר להביא מנחות עד דאתי שתי הלחם בתר עומר וכי מייתי שתי הלחם מן החטים לא הוי בכורים דהא בא עומר מהן הלכך בא מן השעורים כדי שיהו שתי הלחם בכורים לעולם אפילו

א) אולי צ"ל דאכל מזבח מהנך וכו' ולא הוו שתי הלחם ביכורים.